

Mælkebøttens pædagogiske læreplan 2021

Indhold

DEN STYRKEDE PÆDAGOGISKE LÆREPLAN	3
MÆLKEBØTTENS PÆDAGOGISKE GRUNDLAG	4
LÆREPLANSBLOMSTEN	7
ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	8
SOCIAL UDVIKLING	10
KOMMUNIKATION OG SPROG	12
KROP, SANSER OG BEVÆGELSE	14
NATUR, UDELIV OG SCIENCE	16
KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB	18

Mælkebøtten
Jenlevej 9, Ny Højen
7100 Vejle

Tlf: 76818990
E-mail: maelkebotten@vejle.dk

Følg os på Instagram: [instagram.com/maelkebotteliv](https://www.instagram.com/maelkebotteliv)

Juli 2021

Den styrkede pædagogiske læreplan

For at sikre kvaliteten i det pædagogiske arbejde, skal alle dagtilbud i Danmark arbejde med udgangspunkt i en pædagogisk læreplan. Det er ikke noget nyt – det har vi skullet siden 2004. Men i 2018 blev der i Folketinget vedtaget ændringer i dagtilbudsloven, der indebærer, at alle dagtilbud pr. 1. marts 2021 skal have udarbejdet en ny styrket pædagogisk læreplan, hvor vi arbejder ud fra et fælles pædagogisk grundlag med et øget fokus på blandt andet legens betydning, børnefællesskaber, et bredt læringssyn, pædagogiske læringsmiljøer og børn i udsatte positioner.

Mælkebøttens styrkede pædagogiske læreplan er udarbejdet på baggrund af personalets og ledelsesteamets fælles refleksioner over vores pædagogiske praksis – der selvfølgelig finder sted på daglig basis – men som vi på vores pædagogiske weekend i efteråret 2020 havde mulighed for at drøfte mere dybdegående. Den styrkede pædagogiske læreplan fungerer som et refleksionsredskab og som en ramme, der udstikker en fælles retning for personalet i Mælkebøtten. Den er med til at fastholde vores fokus på kerneopgaven – at sikre alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse – og dermed skabe grobund for det gode børneliv i Mælkebøtten.

Vi håber, at vi med den styrkede pædagogiske læreplan kan give en meningsfuld indføring i de pædagogiske værdier og begreber, der danner grundlaget for vores praksis i Mælkebøtten.

På de følgende sider vil vi med udgangspunkt i læreplansblomsten, der visualiserer indholdet i den styrkede pædagogiske læreplan, kort beskrive vores pædagogiske grundlag. Derefter følger beskrivelser af, hvordan de seks læreplanstemaer i et samspil med det pædagogiske grundlag kommer til udtryk i Mælkebøtten. De vil være ledsaget af små praksisfortællinger, pædagogiske mål og billeder fra børnenes hverdag, der skal være med til at synliggøre, dokumentere og give liv til udsnit af det hverdagsliv, børnene i Mælkebøtten er en del af.

God læselyst.

Mælkebøttens pædagogiske grundlag

Mælkebøtten er beliggende i det lille lokalsamfund Højen. Vi er en integreret institution med ca. 80 børn i alderen 0-6 år fordelt på tre vuggestuegrupper – Solsikkerne, Valmuerne og Anemonerne – og to børnehavegrupper – Tusindfryd og Troldeheksene. Det pædagogiske personale består af pædagoger, pædagogmedhjælpere og studerende fra UCL. Ledelsen består af en institutionsleder og en souschef. Herudover har vi en køkkenassistent og en administrativ medarbejder ansat. Børnene og det pædagogiske personale er tilknyttet en stue. I forbindelse med Mælkebøttens overordnede temaer samt ved højtider arbejder vi på tværs af stuerne og børnenes alder. Endvidere er stuerne i ydertimerne slået sammen på tværs af alder.

Vi nyder godt af de fordele, det medfører at ligge i et lille lokalsamfund – blandt andet gennem vores tætte samarbejde med Højen Skole, adgangen til Multihallen, vores samarbejde med Højens Venner og vores deltagelse i den årlige byfest. I Mælkebøtten har vi både en engageret forældregruppe og forældrebestyrelse, der aktivt tager del i og støtter op om vores pædagogiske grundlag og praksis. Der er stor opbakning til forskellige arrangementer ved årets højtider, bedsteforældredag, arbejdsdage på legepladsen mv.

Børnesyn

I Mælkebøtten vægter vi, at der skal være tid og rum til at være barn. Vi tager afsæt i et børnesyn, der anerkender, at alle børn er forskellige – og vi har fokus på at tilrettelægge det enkelte barns vej gennem Mælkebøtten med udgangspunkt i dets udvikling. Vi møder barnet på dets eget udviklingsniveau

med passende udfordringer, der giver barnet mulighed for at udvikle sig i eget tempo. Vi ser børn som kompetente og selvstændige individer og møder dem med positive forventninger. Samtidig ser vi det som en betydningsfuld opgave, at skabe et trygt og genkendeligt børnemiljø med nærværende og omsorgsfulde voksne, der understøtter og stimulerer det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Børn har en stemme

Den pædagogiske praksis i Mælkebøtten tager udgangspunkt i et demokratisk dannelsessyn. For at sikre, at udformningen og indholdet af dagligdagen bliver meningsfuldt og udviklende, tager vi afsæt i børnenes perspektiver og stemmer. Vi følger børnenes spor og børnene oplever at medvirke i og have aktiv indflydelse på udformningen af dagligdagen og aktiviteterne – uanset køn, alder, baggrund og kultur.

Legen har værdi i sig selv

I Mælkebøtten har legen en helt central betydning, da den er grundlæggende for børns udvikling. Gennem leg udvikles og stimuleres bl.a. børnenes fantasi, nysgerrighed, virkelyst og sprog, samt deres sociale og personlige kompetencer. Den voksnes rolle i legen har stor betydning. Vi sikrer, at strukturen i dagligdagen rummer gode muligheder for at give tid og rum til børnenes spontane og selvorganiserede leg, hvor vi støtter og guider fra sidelinjen. Samtidig igangsætter og rammesætter vi vokseninitierede legeaktiviteter med det formål at sikre alle børn en plads i legefællesskaberne. I Mælkebøtten er vi nysgerrige og legende voksne, der går på opdagelse i børnehøjde, guider

i sociale spilleregler og hjælper med at udbygge legen. Vi skaber forskellige legemiljøer, der giver børnene mulighed for de stille og fordybende lege – men også de vilde og udfordrende.

Læringssyn

Vi forstår læring som noget, der finder sted i hele Mælkebøttens åbningstid, og i en vekselvirkning mellem børnenes selvorganiserede og spontane leg, voksenplanlagte aktiviteter og hverdagsrutinerne som fx måltider og garderobesituationer. Vi støtter børnenes læring ved at skabe trygge, alsidige og inddragende læringsmiljøer, der giver børnene mulighed for at være nysgerrige, eksperimenterende og udforskende – og som giver dem lyst til at lære. Børn lærer, når de tør begå fejl og slippe fantasien løs og i samspillet med engagerede og nærværende voksne, der undrer sig sammen med dem.

Børnefællesskaber

Et stærkt børnefællesskab er et vigtigt udgangspunkt for det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det er i samspillet med andre børn, at vigtig læring finder sted. I Mælkebøtten skal alle børn opleve at være en del af fællesskabet – at blive respekteret og lyttet til. Det er vores opgave at skabe rum for det enkelte barns deltagelsesmuligheder i børnefællesskaberne. Det gør vi eksempelvis ved at hjælpe og guide børnene til at få adgang til lege og i at løse konflikter. Forældregruppen har et vigtigt medansvar i at skabe gode børnefællesskaber ved at møde andre børn og forældre med imødekommenhed og anerkendelse – uanset deres forudsætninger.

Pædagogiske læringsmiljøer

Ifølge dagtilbudsloven skal vi hele dagen etablere pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. I Mælkebøtten reflekterer vi hele tiden over, hvordan vi kan organisere og rammesætte

hverdagen, så vi skaber de bedste betingelser for det enkelte barn og for børnefællesskabet.

Det kan fx komme til udtryk ved, at vi har fokus på, hvordan der også er læring i hverdagsrutiner såsom at tage tøj på og under måltidet. Det kan også komme til udtryk ved, at vi organiserer børnene i mindre grupper fx med henblik på at styrke de sociale relationer, eller ved at vi fokuserer på, hvordan vi kan bruge uderummet som et læringsrum.

Med andre ord er dét at etablere pædagogiske læringsmiljøer komplekst og kan handle om mange ting – men ikke desto mindre er det en helt central del af det pædagogiske arbejde. Det betyder, at vi i Mælkebøtten hele tiden forholder os reflektivt og er fleksible i forhold til at justere læringsmiljøerne så de afstemmes i forhold til de enkelte børn og børnegruppen.

Forældresamarbejdet

I Mælkebøtten vægter vi en løbende dialog med forældre omkring stort og småt, der vedrører barnets liv derhjemme. Vi ønsker et åbent og tillidsfuldt forældresamarbejde, hvor der gensidigt er plads til at stille spørgsmål og undre sig – det er vigtigt, for at vi i fællesskab kan sikre jeres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Gennem barnets tid i Mælkebøtten vil der blive afholdt planlagte forældresamtaler (eksempelvis ved opstart og ved overgangene mellem vuggestue-børnehave-skole). Desuden holder vi løbende forældresamtaler, hvis behovet er til stede hos det enkelte barn/familie.

Som forælder i Mælkebøtten kan man bl.a. følge med i hverdagens leg og læring via billeder på DayCare og institutionens Instagram-profil – mælkebøtteliv. Desuden vil man på stuerne, gangene og i garderoberne kunne følge med i, hvad vi i øjeblikket er optagede af sammen med børnene – dokumentationen kan være billeder

fra børnenes hverdag, temabeskrivelser eller udstillinger af børnenes kreative udfoldelser.

Børn i udsatte positioner

Vi har i Mælkebøtten et ansvar for at organisere og tilrettelægge pædagogiske læringsmiljøer, der tilgodeser alle børn – også de børn, der i kortere eller længere perioder befinder sig i en udsat position. Børn i udsatte positioner skal være en betydningsfuld del af fællesskabet og skal mødes med samme positive forventninger som de øvrige børn. Vi tager afsat i barnets behov og ressourcer, og vi fremhæver og italesætter barnets styrker, så det føler sig værdsat. Organiseringen af små afgrænsede legemiljøer og mindre fællesskaber, hvor vi har mulighed for at guide barnet, samt struktureringen af en dagligdag med faste rutiner, der er tryk og genkendelig med tydelige, anerkendende og omsorgsfulde voksne, er eksempler på pædagogiske tiltag for børn i udsatte positioner.

I Mælkebøtten arbejder vi helhedsorienteret med børn i udsatte positioner. Det pædagogiske personale sparrer omkring barnets trivsel og udvikling med Mælkebøttens AKT-pædagog og hvis nødvendigt inddrager vi vores eksterne samarbejdspartnere fra Tværfagligt Center for Børn og Unge og andre relevante fagpersoner. I samarbejde med forældrene til barnet i en udsat position udarbejdes en handleplan. Det er vigtigt for os, at inddrage forældrene, da de er barnets nærmeste omsorgsgivere og dermed også vores nærmeste samarbejdspartnere.

Den gode overgang

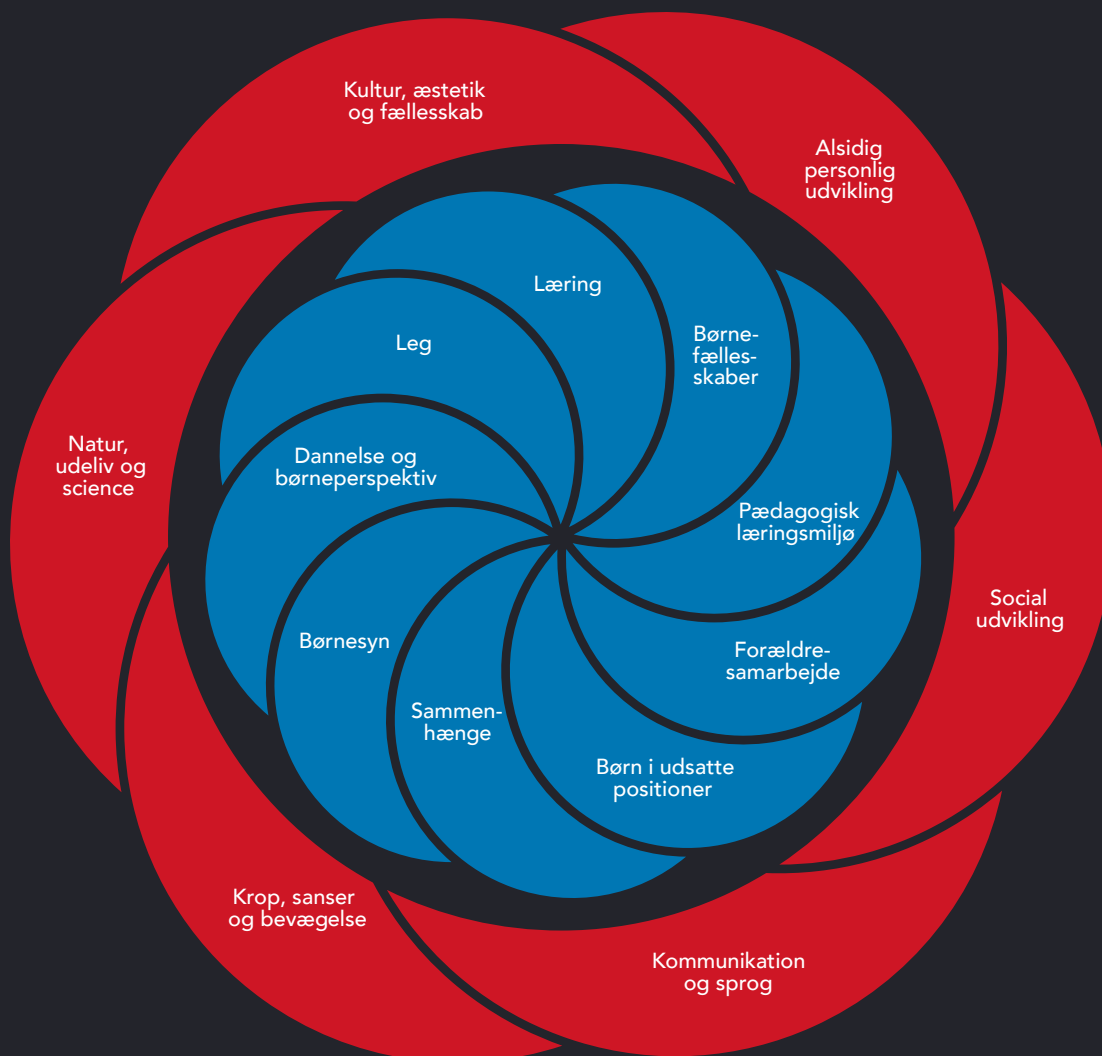
Vi er nabo til Højen Skole, med hvem vi har et tæt og forventningsafstemt samarbejde omkring den gode overgang fra børnehave til skole. Ved Troldeheksene, der er den ældste børnehavegruppe, arbejdes der målrettet med et læringsmiljø, der skaber sammenhæng til

børnehaveklassen. Særligt fra årsskiftet og frem til sommerferien arbejder gruppen med forløb, der styrker deres skoleparathed. I samarbejde med Højen Skole har Mælkebøtten udarbejdet en folder, hvori vi udfolder, hvordan vi og forældrene derhjemme kan arbejde med de otte kompetenceområder Vejle Kommune peger på som essentielle for den gode overgang fra børnehave til skole.

Evalueringskultur

I Mælkebøtten arbejder vi hele tiden på at skabe en evalueringskultur, der skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø. Det pædagogiske personale og ledelsen reflekterer løbende over, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer på bedst mulige vis understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. De metoder vi anvender i evalueringen af vores praksis kan være dialoger med forældre og forældrebestyrelsen, sparring mellem det pædagogiske personale – både internt i huset og eksternt med TCBU, observationer af praksis, børneinterviews, systematiske evalueringer af praksisfortællinger m.v. Vores evalueringer kan give anledning til justeringer af vores praksis – og evalueringskulturen opretholder et fokus og en nysgerrighed på, hvordan vi kan skabe det bedst mulige børneliv i Mælkebøtten.

Læreplansblomsten

Læs mere om den styrkede pædagogiske læreplan på Børne- og undervisningsministeriets hjemmeside:

www.uvm.dk/dagtilbud/paedagogiske-redskaber-og-rammer/den-styrkede-paedagogiske-laereplan

Alsidig personlig udvikling

På legepladsen gynger et børnehavebarn. Han er opslugt af, hvordan gyngen får mere og mere fart og højde på. En voksen kommer gående ude på stien. 'Prøv at se mig!', råber han. 'Jeg kan gynges helt selv, imens jeg står op!' Den voksne responderer smilende med et 'Ja! Hvor er du god! Hvordan fandt du ud af det?' Drengen smiler bredt og stolt tilbage 'Jeg har bare øvet mig!'. Den voksne bliver stående og kigger på.

- ▶ I Mælkebøtten skal alle børn føle sig set og som en værdifuld del af fællesskabet.
- ▶ Alle børn i Mælkebøtten skal opleve trygge relationer til nærværende, omsorgsfulde, empatiske og engagerede voksne.
- ▶ I Mælkebøtten anerkender vi alle følelser – også når barnet er vredt eller ked af det. Her hjælper vi barnet til at udtrykke følelserne hensigtsmæssigt.
- ▶ Vi understøtter alle børn i Mælkebøtten i at udvikle tillid til egne potentialer.
- ▶ Alle børn i Mælkebøtten skal mødes på deres eget udviklingsniveau med passende udfordringer af støttende og opmuntrende voksne.
- ▶ Alle børn skal opleve succes og mestring i deres hverdag i Mælkebøtten.
- ▶ Alle børn i Mælkebøtten skal gives deltagelsesmuligheder i fællesskabet.

Udviklingen af børns alsidige personlige udvikling handler om at styrke det enkelte barns livsduelighed, deltagelsesmuligheder, engagement og gåpåmod. Det er en indre følelsesmæssig udvikling, som finder sted i et tæt samspil mellem barnet og de voksne. I Mælkebøtten vægter vi pædagogiske læringsmiljøer, hvor der er tid og rum til at skabe trygge relationer, da vi ved, at det er afgørende for, at børnene oplever et godt liv her og nu, og for at der skabes gode forudsætninger for deres liv på sigt.

I praksis betyder det, at vi har et ansvar for, at alle børn i Mælkebøtten har trygge tilknytninger til flere voksne. Vi møder børnene med omsorg, nærvær og anerkendelse. Det lille vuggestuebarn har ofte brug for megen fysisk nærhed. De større børnehavebørn har måske bare brug for øjenkontakt eller vi voksnes tilstedeværelse for at føle sig trygge. For at tilgodese tiden og rummet til at skabe tætte tilknytninger organiserer vi os ofte i mindre grupper omkring lege, aktiviteter og måltider.

Børn udvikler deres livsduelighed, når de styrker deres følelsesregulering og empati. Vi afstemmer barnets følelser – både når det er glad, ked af det og vredt – og barnet oplever dermed, at vi er lydhøre for, hvad det kommunikerer verbalt eller nonverbalt. Oparbejdelsen af selvværd og selvtillid er også vigtig i forhold til udviklingen af børnenes livsduelighed. Selvværd handler om at barnet føler sig værdifuldt. Selvtillid er tilliden til egne evner. Det understøtter vi i Mælkebøtten ved at være nærværende, omsorgsfulde, empatiske og engagerede voksne, der viser glæde ved at være sammen med børnene, og som møder børnene anerkendende og opmuntrende.

Vi sørger for at skabe pædagogiske læringsmiljøer med deltagelsesmuligheder for alle børn - også de børn, der i kortere eller længere perioder befinder sig i udsatte positioner. Vi tilrettelægger varierende aktiviteter, der tilgodeser det enkelte

barns ressourcer og udviklingsniveau, og dermed gør vi det muligt for barnet at opnå succes- og mestningsoplevelser. Vi har et særligt ansvar for, at også børn i udsatte positioner oplever succes og mestring, da de generelt oplever det i mindre grad end andre børn. Vi hjælper børnene til at indtage forskellige positioner i børnefællesskabet og spiller dem gode over for hinanden.

Børn udvikler også deres livsduelighed, når de øver fordybelse. Det kan være fordybelse i leg og andre aktiviteter, hvor barnet vedholdende og koncentreret fastholder sin opmærksomhed og udelukker forstyrrelser. Igen forudsætter det, at vi hele tiden tilrettelægger pædagogiske læringsmiljøer, der gør det muligt for børnene at komme i et flow, hvor de er drevet af et stærkt engagement i legen eller aktiviteten. Engagement er en særlig intens deltagelsesform, hvor børnene er følelsesmæssigt involverede og oplever en høj grad af meningsfuldhed. Vi er bevidste om, vi er rollemodeller og at vores engagement og deltagelse har en afsmittende effekt på børnene – i legen, i aktiviteterne og i det sociale samspil.

Vi giver børnene mulighed for at afprøve ting selv – vi passer på børnene og hjælper dem gerne – men vi er også opmuntrende i forhold til at barnet bevæger sig ud i nye og ukendte situationer, og at det gennem vedholdenhed gør sig erfaringer med at overvinde ting, der er vanskelige. På den måde er vi med til at styrke børnenes gåpåmod.

Social udvikling

I børnehaven sidder fire børn på nogle skamler de har stillet op i en række.

De kører rendegraver og er i gang med at forhandle om, hvem der er faren og moren. En pige er ikke helt tilfreds – hun vil være moren. Børnene diskuterer lidt frem og tilbage, indtil en anden pige foreslår, at hun kan være storesøsteren. Det kan godt gå an – og rendegraveren kører hen til skolen og så hen på arbejdet.

- ▶ I Mælkebøtten skal alle børn føle sig som en værdifuld del af fællesskabet.
- ▶ Alle børn i Mælkebøtten skal gives gode deltagelsesmuligheder i fællesskabet.
- ▶ I Mælkebøtten skal alle børn opleve medindflydelse i tilrettelæggelsen af hverdagen.
- ▶ I Mælkebøtten skaber vi læringsmiljøer med grobund for gode relationer og venskaber mellem børnene.
- ▶ Alle børn i Mælkebøtten understøttes i at udvikle empati – vi voksne er empatiske rollemønstre.
- ▶ I Mælkebøtten guider og hjælper vi børnene i konfliktløsningen.
- ▶ I Mælkebøtten tilgodeser vi børns forskellige forudsætninger for at deltage i fællesskaber.

Den sociale udvikling finder sted i fællesskaber med andre – børn såvel som voksne. Det er i fællesskaber, at børn gør sig erfaringer med, hvad det vil sige at deltage, have indflydelse og give plads til andre. Det er ligeledes i fællesskaber, at børn udvikler empatien, der er grundlæggende for deres muligheder for at deltage i fællesskaber.

Fællesskabet findes i mange former i Mælkebøtten. Det kan være; det store fællesskab, når alle børnene er samlet til fælles temadage, fællesskabet på stuerne, fællesskabet i mindre grupper eller det kan være et venskab mellem to børn, en tryk relation til en voksen eller den følelse af fællesskab den tilbagevendende leg ved legehuset giver.

I Mælkebøtten har vi et ansvar for at organisere pædagogiske læringsmiljøer, så alle børn har gode deltagelsesmuligheder og kan opleve sig som en del af et fællesskab. Vi spiller børnene gode overfor hinanden og hjælper dem med at få øje på hinandens ressourcer og sætte dem i spil. På den måde er vi med til at opstille gode rammer for at relationerne og venskaberne mellem børnene kan spire og gro. Også de børn, der i kortere eller længere perioder befinder sig i udsatte positioner, og derfor har en øget risiko for at stå udenfor fællesskabet, skal sikres deltagelsesmuligheder. Det forudsætter, at vi hele tiden fastholder og udvikler inkluderende fællesskaber og læringsmiljøer, der tilgodeser børnenes forskellige forudsætninger for at deltage.

Børn spejler sig i deres omgivelser og kopierer andres adfærd. Derfor er vi empatiske rollemodeller, der responderer på og anerkender børnenes følelser og signaler. Når børn bliver mødt af forståelse, anerkendelse og respekt har empatien de bedste udviklingsbetingelser.

I legen har børn gode muligheder for at udvikle sig socialt. Den er en social

arena, hvor børnene bl.a. øver sig på at kommunikere, forhandle og afstemme sig selv i forhold til andre. Leg er en eksperimenterende tilgang til verden. Den er spontan, lystfyldt, udvikler sig konstant og kan ende ud et helt andet sted, end den startede. Leg handler om proces og ikke resultat - og fra et voksenperspektiv kan den opleves som ustyrlig og kaotisk. I Mælkebøtten giver vi plads til legen på børnenes præmisser. Vi hjælper og guider de børn, der har brug for støtte til at mestre de sociale aspekter af legen, og forstår desuden vigtigheden i at være til stede, så vi kan guide og hjælpe med konfliktløsning, så vi kan komme med input til legen, og så vi nogen gange selv kan lege med på børnenes præmisser.

Konflikter er en uundgåelig del af legen og samspillet i børnegruppen – og de kan bruges som en øvebane for barnets sociale og personlige udvikling. Her har barnet mulighed for at mærke og kommunikere egne følelser og for at få indblik i andres. Vi guider og hjælper børnene med konfliktløsningen, og på den måde oparbejder de redskaber til at løse uenighederne selv. Konflikter er ikke det samme som mobning. Mobning tolerer vi naturligvis ikke.

Medindflydelse er en afgørende kilde til social udvikling. Børn, der har indflydelse på deres eget og det fælles hverdagsliv, føler mere engagement og indgår mere aktivt i fællesskaber, lege og aktiviteter. Derfor er vi lydhøre og nysgerrige overfor børnenes perspektiver og inddrager dem aktivt i tilrettelæggelsen af hverdagen her i Mælkebøtten.

Kommunikation og sprog

Det er morgen i vuggestuen. Alle børnene på stuen er kommet og er godt i gang med at lege. En pige går rundt og peger på hvert enkelt barn, imens hun siger nogle lyde. Den voksne siger navnet på det barn, hun peger på. Hun smiler og prøver med nogle lyde at gentage. Da hun har været rundt og pege på alle børnene, smiler hun til den voksne, der siger 'Så! Nu har du sagt godmorgen til alle børnene.', og hun finder noget legetøj.

- ▶ I Mælkebøtten skaber vi inspirerende pædagogiske læringsmiljøer, der stimulerer, understøtter og udvikler børnenes kommunikation og sprog, så de får mulighed for at føle sig hørt og forstået.
- ▶ Vi benævner, italesætter og sætter ord på børnenes nonverbale følelser og kommunikation.
- ▶ I Mælkebøtten er vi sproglige rollemodeller – vi lytter, stiller spørgsmål og har meningsfulde samtaler med afsæt i børnenes perspektiver og interesser.
- ▶ Vi øver samtalens natur i hverdagsrutinerne – vi lytter og taler på skift.
- ▶ Sammen med børnene leger vi med sproget: Vi synger, siger rim og remser, læser bøger og fortæller historier.

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer og i fællesskaber med andre børn og voksne. Børn har i deres sprogtilegnelse brug for voksne rollemodeller til at øve sig sammen med. I Mælkebøtten er vi bevidste om at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der stimulerer, understøtter og udvikler børnenes kommunikation og sprog – både det verbale og det nonverbale.

Hos de yngste børn i Mælkebøtten er gestikken og mimikken en vigtig del af kommunikationen. Børnene peger, hopper ved begejstring og rynker brynene og næsen, når nye ting smages. De søger øjenkontakt ved en tryk voksen - og måske smider de sig på gulvet i frustration og græder. Det er alt sammen nonverbale måder at udtrykke sig på, og vi voksne understøtter sprogudviklingen ved hele tiden at italesætte, benævne og sætte ord på børnenes nonverbale følelser og kommunikation. I den første fase af børns sprogudvikling er det vigtigt at tale meget med barnet og respondere på den nonverbale kommunikation - også selvom barnet endnu ikke kan svare: 'Prøv at se! Det er en mariehøne', 'Hov, du faldt! Op igen!', 'Mmm! Smager det dejligt?' osv.

I stigende grad – tilpasset det enkelte barn og aldersgruppen – møder vi børnene med et mere varieret og præcist sprog, der understøtter, udfordrer og udvikler deres sprogtilegnelse. Som sproglige rollemodeller har vi meningsfulde samtaler med børnene, der tager afsæt i deres perspektiver og interesser. Vi bruger åbne spørgsmål, vi venter tålmodigt på børnenes svar, og hjælper evt. med at fortolke, udvide og sætte ord på det børnene siger. Vi forklarer ord, børnene ikke kender i forvejen og vi relaterer til deres erfaringsverden.

Udviklingen af børns kommunikation og sprog sker også i den sociale interageren og forhandling, som hele tiden finder

sted i legen. Igen kan der både være tale om verbal og nonverbal kommunikation, som når børnehavebarnet handler sig ind i legen ved at sige 'Skulle vi så ikke sige, at jeg var hunden?!' Eller når vuggestuebarnet har øjenkontakt med og imiterer det andet barn, der kravler op i sofaen og ned igen. Vi støtter børnene i at udtrykke egne grænser og i at aflæse hinandens kropssprog. På den måde tilegner børnene sig kommunikative og sproglige strategier til at løse konflikter.

Understøttelsen af den kommunikative og sproglige udvikling kommer også til udtryk i Mælkebøtten, når vi skaber pædagogiske læringsmiljøer, hvor vi leger med sproget: Vi synger, siger rim og remser, vi læser eller fortæller en historie, og gør brug af den dialogiske metode, der inviterer børnene til at samtale om historien. Hos de ældste børn ved Trolldheksene understøttes den begyndende interesse for bogstaver og det skrevne - men altid på en legende og lystbetonet måde.

Desuden tilrettelægger vi pædagogiske læringsmiljøer, hvor vi øver 'samtalens natur'. Det kan fx være til samlingen eller ved måltidet - én har ordet, vi andre venter på tur og lytter opmærksomt. Det er en del af børnenes demokratiske dannelse, at de får lov at ytre sig og blive hørt - men også, at de lærer at give plads til andre. Vi er opmærksomme på, at der særligt hos de yngste børn, kan være stor forskel på sprogudviklingen og desuden, at børn i udsatte positioner kan være særligt udfordrede i deres kommunikation og sprog. Vi afstemmer hele tiden vores forventninger i forhold til det enkelte barn. Ved børn med sproglige udfordringer sparrer vi med progpædagogen i huset eller TCBU.

Krop, sanser og bevægelse

Et vuggestuebarn leger ved legekøkkenet. I den anden ende af stuen får hun øje på en lille stol, der passer til legebordet. Hun stavrer over til stolen som hun med stort besvær og med tungen lige i munden får bugseret tilbage til bordet. Med lidt besvær får hun sig sat ordenligt til rette på stolen og hun lægger tilfreds armene på bordet og kigger op. Hun får øjenkontakt med den voksne, der siger: 'Sidder du lige der?' Pigen smiler stolt.

- ▶ I Mælkebøtten skal børnene have mange forskellige muligheder for at bevæge sig - både ude og inde.
- ▶ Børn i Mælkebøtten skal have mulighed for at opleve fordybelse og gøre sig erfaringer med forskellige sanseoplevelser.
- ▶ I Mælkebøtten hjælper vi børnene til at udvikle kropsbevidsthed.
- ▶ Vi opmuntrer børnene til selvhjulpenhed, der er afstemt deres alder.
- ▶ I Mælkebøtten understøtter vi børnene i at udvikle fortrolighed med kroppens signaler og handle på dens behov og begrænsninger.
- ▶ I Mælkebøtten bliver børnene præsenteret for en sund og varieret kost, der er med til at opbygge gode madvaner, der stimulerer børnenes sanser.

Børn skal have mange muligheder for at bevæge sig - både udenfor og indenfor. I Mælkebøtten er der gode muligheder for kropslige udfoldelser på legepladsen og i nærmiljøet. På vores store legeplads cykler, løber, hopper, klatrer og gynger børnene, og de opmuntres hele tiden til at udforske nye måder at bruge kroppen på. Sammen med børnehavebørnene bevæger vi os i det kuperede terræn langs Højen Bæk. For vuggestuebørnene kan det være udfordrende nok at bevæge sig - på de stadigt usikre ben - ned i bunden af legepladsen og tilbage til kendt terræn.

Indenfor er vi opmærksomme på, hvordan vi med en fleksibel indretning kan give rum til at tumle, danse og slå kolbøtter. Samtidig har vi også fokus på at skabe læringsmiljøer, der lægger op til rolige aktiviteter og leg, hvor børnene har mulighed for fordybelse og sanseligt nærvær - det kan være legehjørner og huler (idenfor og udenfor), eller det kan være ved at skabe en rolig atmosfære gennem dæmpet belysning og stille musik. Det er vigtigt, at alle børn understøttes i at opleve krops- og bevægelsesglæde både i ro og aktivitet.

I alle vores daglige rutiner opmuntrer vi børnene til kropslige udfoldelser, der er afstemt alderen: Fx i garderoben, hvor børnene øver sig i at tage tøj af og på; ved måltidet, hvor børnene øver sig i at spise; de ældste vuggestuebørn, der øver sig i selv at klatre op i krybben osv. Det er alt sammen noget, der er med til at udvikle børnenes grov- og finmotoriske evner, deres selvhjulpenhed og deres følelse af mestring.

Gennem den kropslige aktivitet og bevægelse stimuleres børnenes motoriske grund-sanser - den taktile sans, den vestibulære sans og muskel-led-sansen. Men også børnenes fire øvrige sanser stimuleres, når børnene lugter og smager på maden, og når de i forskellige sammenhænge bruger høre- og synssansen. Måske hører børnene fuglekvidder på legepladsen eller ørerne

spidses og opmærksomheden rettes mod havetraktoren, der slår græsset på legepladsen. Måske opdager nogle børn begejstret en regnbue på himlen eller børnene ser, hvordan legepladsen om efteråret fyldes af nedfaldne blade i brune og orange nuancer. Alle sanseoplevelserne er med til at børnene gør sig erfaringer om sig selv og verden omkring dem - og de er med til at opbygge børnenes kropsfornemmelse og bevidstheden om den.

Børnene skal udvikle fortrolighed med kroppens signaler og handle på dens behov og begrænsninger - når den er kold, når den er varm, sulten og tørstig, træt osv. Vi hjælper med at italesætte og sætte ord på: 'Kunne du mærke, at hænderne blev helt kolde, da du tog handskerne af? Du må hellere få dem på igen.'; 'Nu har vi været ude og lege på legepladsen og jeg trænger til noget at drikke!...Gør du også det?' Ligeledes hjælper vi børnene til at udvikle deres kropsbevidsthed. Det vil sige en bevidsthed om, hvor egen krop går til og hvor den andens krop starter: 'Hvis du rykker dig herhen, så rammer du ikke de andre, når du svinger rundt med armene.' Eller til de lidt ældre børn i tumlelegen 'Jeg kan se, at hun ikke synes, det er rart. Har du spurgt, om hun ville være med i legen?'

I Mælkebøtten har vi madordning - og gennem de tre måltider (formiddagsmad, frokost og eftermiddagsmad) bliver børnene præsenteret for en sund og varieret kost, der er med til at opbygge gode og sunde madvaner, der stimulerer børnenes sanser.

Ved børn i udsatte positioner med eksempelvis motoriske og sansemotoriske udfordringer søger vi støtte og sparring internt eller hos TCBU.

Natur, udeliv og science

De ældste børnehavebørn er på tur ved bækken i den første forårssol. De har lavet små sejlbåde af naturmaterialer. De første både søsættes. Forventningsfulde følger børnene, hvordan bådene hvirvler af sted i strømmen. Klarer de den mon?

Da den første båd klarer skærene jubler både børn og voksne. Længe er børnene optagede af at sende bådene af sted på den farlige færd i bækkens strømme.

- ▶ I Mælkebøtten forholder vi os nysgerrigt og engageret til naturfænomener sammen med børnene.
- ▶ Børnene skal føle glæde ved at færdes i naturen.
- ▶ I Mælkebøtten skal børnene opleve og erfare naturen – året rundt.
- ▶ I Mælkebøtten skaber vi pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes tidlige forståelse for matematik, naturvidenskabelige fænomener og teknologi.
- ▶ Vi har fokus på den digitale dannelse og bruger teknologien relationelt.
- ▶ Vi skaber inspirerende læringsmiljøer, hvor vi støtter børnene i at danne erfaringer med årsag, virkning og sammenhæng.

I Mælkebøtten ser vi naturen som et vigtigt læringsmiljø. Sammen med børnene forholder vi os nysgerrigt og engageret til naturen, og vi hjælper børnene med at få øje på nye fænomener. Sammen søger vi ny viden om naturfænomener, årstider og dyrearter ved at udforske. Hvad sker der eksempelvis, hvis vi tager sneen med indenfor? Hvor kan regnormen bedst lide at være? Vi følger børnenes spor ved aktivt at inddrage deres erfaringer med naturen i samtaler, lege eller æstetiske praksisser. Vi er gode rollemodeller og viser glæde ved at færdes i naturen. Vi lærer børnene om bæredygtighed og affaldssortering, og 'skraldepatruljer' finkæmmer Højen for vildfaren skrald.

Børnene i Mælkebøtten har rig mulighed for at opleve og erfare naturen i vores nærmiljø og på vores årlige udflytteruge ved Højen Hule. Ikke mindst indbyder vores legeplads til masser af leg, fordybelse, bevægelse og sanselige oplevelser. Her udvikles børnenes fantasi og de små fællesskaber styrkes i uforstyrrede lege – ved kastanjetræet, i krattene og i legehuse. Den store bakke, der i børneperspektiv har dimensioner af et bjerg, bliver bestøget igen og igen. Og ved klatretræet bor der skiftevis ugler, kongeørne og leoparder, der øver sig i at komme op i deres hjem – og sikkert ned igen. Uderummet giver også mulighed for fordybelse, som når der bruges timevis på at finde snegle og bænkebidere og på at studere dem igennem forstørrelsesglas.

Årstidernes og vejrets skiften giver børnene sanselige oplevelser – de mærker solens stråler, sandet mellem de bare tæer, vand i gummistøvlerne og vindens rusken i håret. De smager på de nedfaldne æbler og jordbærerne i bedene – og måske på sneen, og de ser farverne og lyset skifte med årstiderne og dagens gang.

Science i Mælkebøtten handler om, at vi i samspil med børnene

understøtter deres tidlige forståelse for matematik, naturvidenskabelige fænomener og teknologi. Der er tale om en legende, undersøgende og sansende måde at begribe verden på. Science kan være i fokus i planlagte aktiviteter eller i spontant opståede situationer i fx leg eller rutiner. Den kan finde sted i sandkassen eller i garderoben – dvs. i alle hverdagens situationer, hvor vi sammen med børnene stiller spørgsmål og bliver klogere på verden. I Mælkebøtten er vi hele tiden opmærksomme på også at skabe deltagelse og muligheder for børn i udsatte positioner, når vi arbejder med læreplanstemaet natur, udeliv og science.

Børn har en helt naturlig matematisk opmærksomhed, som vi understøtter ved at skabe læringsmiljøer, der har fokus på mængder, former og figurer, mønstre, ligheder og forskelle. Vi tæller fingre, vi taler om begrebspar: Hvem er yngst/ældst, størst/mindst? Hvilket tårn er det højeste? Hvilken sten er tungest? osv. Vi spiller spil og sorterer farver – alt sammen noget, der er med til at stimulere og udvikle børnenes tidlige matematiske opmærksomhed. Vi igangsætter aktiviteter og lege, hvor børnene konstruerer og bygger med klodser, magneter, grene, sand mv. og løbende afprøves bygningsværkerne – Hvor højt kan tårnet blive uden at vælte? Kan man lave en tunnel i sandkassen uden, at den braser sammen? Her øver børnene sig i at løse problemstillinger.

Vi anvender digitale teknologier i Mælkebøtten – til at opsøge viden sammen med børnene og til at dokumentere vores praksis. Vi har fokus på den digitale dannelse, der blandt andet handler om at tage afsæt i børnenes perspektiv og have øje for, hvordan vi kan bruge teknologien relationelt – til at skabe et fælles tredje mellem børn. Desuden er vi opmærksomme på at være gode rollemodeller i brugen af digital teknologi.

Kultur, æstetik og fællesskab

Mælkebøtten har haft fælles temadag.

En af aktiviteterne var, at børnene med få rekvisitter – et tørklæde, en kurv, en pind (jægerens kniv) m.m. – skulle opføre historien om Rødhætte og ulven. Resten af dagen summer det rundt om på legepladsen med lege, der har hentet inspiration fra historien. Det er lege med syge gamle bedstemødre, ulve, der vil snyde og skal have sten i maven og jægere, der klarer det hele.

- ▶ I Mælkebøtten skaber vi pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter æstetiske oplevelser og skabende praksis.
- ▶ Alle børn skal føle sig som en værdifuld del af Mælkebøtten's kulturelle fællesskab.
- ▶ Mælkebøtten er præget af en kultur med gensidig respekt og plads til forskellighed.
- ▶ Alle børn skal have mange forskellige kulturelle oplevelser – både som tilskuere og aktive deltagere – som stimulerer deres engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed.
- ▶ I Mælkebøtten stifter børnene bekendtskab med mange forskellige udtryksformer (sang, musik, teater, litteratur, billedkunst, digitale medier m.m.).
- ▶ I Mælkebøtten tilstræber vi fysiske rammer med tilgængelige materialer, der understøtter børnenes æstetiske udfoldelser.

I Mælkebøtten skaber vi pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter æstetiske oplevelser og skabende praksis. Det kan komme til udtryk på mange måder, men fælles for dem er, at de har stor betydning i børnenes liv – både i forhold til at bearbejde og kommunikere følelser, tanker og oplevelser, men også i forhold til at stimulere og udvikle deres fantasi, kreativitet, nysgerrighed og livsglæde.

Vi bruger børnenes æstetiske udtryk til at udsmykke Mælkebøtten. Det giver børnene mulighed for at vise og fortælle om fx deres billeder, og på den måde får de oplevelsen af, at det er meningsfuldt at udtrykke sig æstetisk – at det er en anden måde at kommunikere på end gennem sproget. Hermed kan den æstetiske praksis bidrage til at udvikle børnenes selvtillid, selvværd og glæde – og til at give dem følelsen af at være en betydningsfuld del af et kulturelt fællesskab.

Vi er opmærksomme på, at alle børn, forældre og pædagogisk personale bærer forskellige kulturelle baggrunde, værdier, normer og forståelser med ind i Mælkebøtten. Vi møder alle lydhørt, nysgerrigt og omsorgsfuldt, og er på den måde med til at skabe en fælles kultur i Mælkebøtten, der er præget af gensidig respekt og hvor der er plads til forskellighed. Vi er bevidste om, at vi er aktive kulturformidlere, og at vi har et ansvar for at støtte alle børn – også dem i udsatte positioner – i at opleve og udtrykke sig æstetisk – uanset deres baggrund, kompetencer og forudgående erfaringer med kultur.

I de forskellige børnefællesskaber på stuerne synger vi, laver fagter hertil, lærer sanglege og danser, og børnene erfarer, at der gennem musikken kan udtrykkes og opleves forskellige stemninger og følelser. Samtidig oplever børnene, at når store og små samles, fx til fælles temadage på legepladsen eller ved årets højtider, kan sangen og musikken være

med til at understøtte fællesskabsfølelsen – Det kan være, når de ældste børnehavebørn går Luciaoptog eller når hele Mælkebøtten synger 'Fætter Mikkel' og ivrigt slår tromme på spande i forbindelse med et bæredygtighedstema.

Vi forsøger at skabe fysiske rammer, der understøtter børnenes æstetiske udfoldelser. Forskellige materialer i børnehøjde – papir, karton, farveblyanter, tusser, vandfarve, modellervoks, sakse, lim, glimmer, perler mm. (afstemt efter børnenes alder) – inspirerer og stimulerer børnenes kreativitet og fantasi til at eksperimentere med æstetiske udtryk. Genbrugsmaterialer udfordrer børnene til at finde på nye måder at bruge materialerne på. Også i uderummet udfoldes æstetiske praksisser – der bygges sandslotte, sneen formes og muddrets anvendelsesmuligheder udforskes.

Æstetiske oplevelser og skabende praksis handler også om meget andet. Det kan være oplevelser, der stimulerer børnenes sanser – fx når barnet mærker sneen, der smelter i hånden eller når baggrundsmusik skaber en rolig og hyggelig atmosfære på stuen. Det kan også være følelsen af fællesskab, der kan opstå i børnenes leg eller når den voksne fortæller en historie – og børnene byder ind med fantasifulde input.

Vi voksne er nærværende og forholder os iagttagende, lyttende, opmuntrende og nysgerrigt over for børnenes udtryksformer. Vi stiller os også foran i de æstetiske processer ved at rammesætte aktiviteterne og ved at give børnene ideer og inspiration til nye måder at udtrykke sig på, som de ikke ville have fundet på af sig selv.

